

Nr 18.

Ankom till Riksdagens kansli den 9 mars 1920 kl. 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning av justitieombudsmannens framställning
angående avlöningsvillkoren för en sekreterare vid justitie-
ombudsmansexpeditionen.*

I sin till innevarande års riksdag avgivna ämbetsberättelse (sid. 638—646) har riksdagens justitieombudsman under rubriken »Framställning angående avlöningsvillkoren för en sekreterare vid justitieombudsmansexpeditionen» anfört huvudsakligen följande:

I en till 1919 års lagtima riksdag gjord framställning anförde jag följande:

»1909 års riksdag fastställde avlöningen för sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen till 6,000 kronor och för registratorn-kanslisten vid expeditionen till 4,000 kronor, vilka avlöningar kunde höjas efter 5 års tjänstgöring med 500 kronor och efter 10 års tjänstgöring med ytterligare 500 kronor.

Sedermera har på framställning av justitieombudsmannen riksdagen dels år 1916 bestämt, att av nämnda begynnelseavlöningar 1,800 kronor skulle anses utgöra tjänstgöringspenningar för sekreteraren och 1,500 kronor beräknas såsom tjänstgöringspenningar för registratorn-kanslisten, dels ock år 1918 medgivit, att från och med år 1919 den dittills varande sekreterarbefattningen å justitieombudsmansexpeditionen ombildades till en expeditionssekreterartjänst med en avlöning av 8,100 kronor med rätt till ett ålderstillägg om 600 kronor efter 5 års tjänstgöring. För registratorn-kanslisten gjordes emellertid ej någon framställning om löneförhöjning.

Av justitieombudsmannens framställningar till 1918 års lagtima riksdag dels angående ändring i avlöningsvillkoren för sekreteraren vid expeditionen (1918 års ämbetsberättelse sid. 423 o. f.) och dels angående förhöjning av de till befordrande av göromålens gång inom justitieombudsmansexpeditionen m. m.

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 8 saml. 13 häft. (Nr 18—19.) 1

anvisade anslag (samma årsberättelse sid. 427 o. f.) framgår, hurusom under senare år arbetsbördan å expeditionen ökats, och har under 1918 någon ändring därutinnan icke skett. Vad av min företrädare anförts uti hans nyssnämnda framställningar till 1918 års lagtima riksdag såsom stöd för en höjning av sekreterarens avlöning kan därför till stor del även åberopas såsom skäl för en höjning av avlöningsförmånerna för den å expeditionen anställde registratornkanslisten.

Förhållandena hava numera utvecklat sig därhän, att registratornkanslistens tjänstbefattning icke längre kan anses jämställd med en registratorstjänst, utan fullgör han, jämte allt det arbete, som åligger en registrator, jämväl vad som kan anses åvila en biträdande sekreterare. Medan expeditionsekreterarens tid helt utfylles av de större uppgifterna, har registratornkanslisten fått sig ålagt att omedelbart anmäla ärendena, allt efter som de bliva anhängiga, från skilda myndigheter införskaffa de upplysningar, vilka ofta erfordras, innan det kan avgöras, huru ett ärende vidare bör behandlas, ombesörja skriftväxlingen i ärendena samt därefter, för att något minska expeditionsekreterarens arbetsbörda, slutligen föredraga en del mindre ärenden. Såsom i justitieombudsmannens nyssnämnda framställningar berörs (1918 års ämbetsberättelse sid. 421) uppsätter registratorn de i diariet intagna redogörelserna i alla nyinkomna ärenden, vilket, jämte åliggandet att anmäla ärendena, nödvändiggör, att han tämligen noggrant måste sätta sig in i desamma. Ingalunda är heller registratorns arbetstid inskränkt till den tid av fyra timmar, va under justitieombudsmansexpeditionen hålles öppen för allmänheten, utan är han regelmässigt upptagen å tjänsterummet under sex timmar, varjämte esomoftast förekommer hemarbete om eftermiddagarna.

För innehavande av registratorsbefattningen vid justitieombudsmansexpeditionen har hittills fordrats juridisk examen och erfarenhet från förvaltande av domarämbete. På dessa fordringar skulle icke utan mycket stora olägenheter en avprutning kunna äga rum. För att registratorn skall kunna fylla den plats, han för närvarande faktiskt bekläder inom justitieombudsmansexpeditionen, fordras icke blott avsevärda juridiska kunskaper, utan även självvunnen erfarenhet beträffande domarverksamheten. För denna tjänst kräves alltså, synes det mig, en högre utbildning än för registrators- eller motsvarande befattningar inom statsförvaltningen.

Att under sådana förhållanden avlöna den vid justitieombudsmansexpeditionen anställda registratornkanslisten med endast 4,000 kronor torde, fränsett nu rådande dyrtid, vara obilligt.

Befattningshavare av första lönegraden d. v. s. de, som uppbära en begynnelseavlöning av 4,000 kronor, hava medgivits rätt till tre ålderstillägg om vardera 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring. Registratornkanslisten vid justitieombudsmansexpeditionen kan däremot komma i åtnjutande av endast två sådana tillägg. Registratorerna i statsdepartementen, för vilka tjänsters erhållande ej fordras mera än kansliexamen, åtnjuta numera en begynnelseavlöning av 4,500 kronor med rätt till tre ålderstillägg om 500 kronor.

Vidare bör beaktas, att inga befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen äro anställda på fast stat. De kunna entledigas av justitieombuds-

mannen, när han så för gott finner, och sakna även rätt till pension. Denna deras osäkra ställning gör, att deras avlöning ej bör vara för lågt tilltagen.

Tager man slutligen i betraktande, att registratorn-kanslisten vid semester eller annan ledighet för expeditionssekreteraren bör kunna förordnas att uppehålla dennes tjänst, synes uppenbart, att för platsens skötande kräves långt större kompetens än för tjänster i allmänhet av registrators grad.

På grund av vad ovan anförts torde registratorn-kanslistens tjänst böra förändras från en första gradens tjänst till en andra gradens, men med den avlöning, som tidigare utgått till sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen, nämligen 6,000 kronor jämte två ålderstillägg om vardera 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring, varvid av avlöningen 1,800 kronor skulle anses utgöra tjänstgöringspenningar. Det vore även synnerligen önskvärt, om löneförhöjningen kunde komma att räknas från början av år 1919. Benämningen *registrator-kanslist* torde i samband härmed böra ändras till *sekreterare och registrator.*»

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde jag, att riksdagen måtte fastställa avlöningen för en sekreterare och registrator vid justitieombudsmansexpeditionen till 6,000 kronor, därav 1,800 kronor skulle anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning skulle till den del, som ej utgjorde tjänstgöringspenningar, kunna höjas efter 5 år med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor, ävensom medgiva, att denna avlöning finge utgå från och med den 1 januari 1919.

Bankoutskottet, till vilket framställningen hänvisades, anförde, att utskottet funnit justitieombudsmannens förslag väl grundat, och tillstyrkte bifall till det samma.

Vid behandling av framställningen i riksdagen väcktes yrkande, att riksdagen skulle medgiva, att den nuvarande registrators- och kanslisttjänsten å justitieombudsmansexpeditionen skulle från och med den 1 januari 1920 ombildas till en registrators- och biträdande sekreterartjänst med en avlöning av 4,500 kronor, därav 1,600 kronor skulle anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning skulle till den del, som ej utgjorde tjänstgöringspenningar, kunna höjas efter 5 år med 500 kronor, efter 10 år med 500 kronor och efter 15 år med ytterligare 500 kronor. Riksdagens båda kamrar stannade i olika beslut, i det första kammaren biföll nämnda yrkande och andra kammaren biträdde bankoutskottets hemställan med den ändring, att den tidpunkt, från vilken avlöningen för den ifrågavarande sekreterar- och registratorstjänsten skulle utgå, bestämdes till den 1 januari 1920. Vid gemensam votering i frågan blev beslut däri med 165 röster mot 133 av riksdagen fattat i överensstämmelse med det i riksdagen framställda yrkandet.

Ehuru riksdagen sålunda i viss mån tillmötesgått det av mig väckta förslaget, finner jag mig, med hänsyn till frågans vikt, icke kunna underlåta att redan till 1920 års riksdag återkomma till den av mig gjorda framställningen. Jag föranlåtes härtill av det förhållandet, att riksdagens beslut icke innefattar en sådan lösning av frågan, att arbetets gång å justitieombudsmansexpeditionen i erforderlig grad därmed tillgodosetts.

Såsom skäl emot ett bifall till min framställning anfördes i riksdagen

huvudsakligast, att det arbete, som åvilade innehavaren av förevarande tjänst, icke vore av så krävande beskaffenhet, att det innefattade tillräcklig grund för avlöningens höjande till icke blott den med en första gradens tjänst förenade utan till högre belopp än som tillkomme innehavare av andra gradens tjänst samt att obilligheten därav framginge vid jämförelse med de avlöningsförmåner, som tillkomme andra registratorstjänster, vilka vore minst lika kvalificerade och krävde lika dugande arbetskraft som den ifrågavarande. Härjämte framhölls, att den föreslagna löneökningen icke skulle bidra till bortarbetande av den förefintliga arbetsbalansen.

Den i min förra framställning lämnade redogörelsen angående de med ifrågavarande tjänst förenade åligganden ävensom vad vid frågans behandling i riksdagen förekom synes mig emellertid innefatta bärande skäl för den ifrågasatta löneregleringen.»

Gent emot vad som anförts därom, att förevarande tjänst alltjämt vore en registratorstjänst ville justitieombudsmannen hänvisa till vad ledamoten av bankoutskottet borgmästaren Neiglick vid frågans behandling i riksdagen yttrade i frågan.* Justitieombudsmannen anför vidare:

»Till vad sålunda blivit anført inom riksdagen finner jag mig böra åberopa det faktiska förhållandet, att de inom justitieombudsmansexpeditionen förekommande rena registratorsgöromålen numera faktiskt till största delen utföras av det å expeditionen anställda kvinnliga skrivbiträdet under registratorn-kanslistens överinseende och att denne tjänsteinnehavare därför anlitas huvudsakligast för andra uppgifter.

»Likasom justitieombudsmansämbetet är av en alldeles säregen art och icke beträffande arbetets beskaffenhet torde fullt kunna jämföras med någon annan befattning i riket utom naturligtvis i sina grundlinjer med militieombudsmannens, så är det å justitieombudsmansexpeditionen bedrivna arbetet av så särskild karaktär, att detsamma icke har sin bestämda motsvarighet på andra områden. Beträffande den tjänstemans funktioner, som nu är ifråga, torde knappast någon riktig uppfattning kunna ernås, utan att personligen taga del av arbetet å expeditionen. Inom riksdagen anmärktes, att registratorn-kanslisten allt fortfarande skulle göra precis detsamma, som han hittills gjort. Härtill får jag erinra, att den nuvarande innehavaren av tjänsten, en person, som genom sin utbildning är mycket överkvalificerad för en vanlig registratorstjänst, av rent intresse för arbetet härstädes frivilligt åtagit sig mycket mera sådant, än vad som rättvisligen bort påläggas honom. Detta har visat sig medföra stor nytta med avseende å expeditionens gemensamma arbetsresultat. Skall emellertid en sådan ordning kunna bibehållas, måste det ifrågavarande överarbetet någon gång honoreras. Då under debatten inom riksdagen den nuvarande innehavaren av tjänsten fördes på tal, må det tillåtas mig omförmåla, att, sedan riksdagens beslut blivit bekant, han uppsade sig från platsen, att, då det visade sig fullkomligt omöjligt att, så som den ifrågavarande tjänsten är inrättad, för den låga betalning, som fastställdes,

* Första kammarens protokoll nr 44, sid. 28—29.

anskaffa någon, som ens på försök ville åtaga sig densamma, jag genom personlig övertalning lyckades förmå den nuvarande innehavaren att kvarstanna, tills den tid, då årsberättelsen skall uppsättas, vore över, samt att han medgivit detta, dock på villkor, att han tillsvidare icke behövde utföra stort mera arbete än som egentligen ålåg honom, att han emellertid definitivt anhållit att få sluta den 15 januari 1920 och att jag hittills icke varit i stånd att anskaffa någon efterträdare. Vart en sådan situation inom kort skall föra, torde stå tämligen klart för den, som är något förtrogen med beskaffenheten av det arbete, som här utföres.

Att i detalj bemöta alla de skäl, som inom riksdagen anfördes emot ett bifall till bankoutskottets förslag, skulle för mycket tynga denna framställning. Jag tillåter mig dock anmärka, att registratör-kanslisten vid första granskningen föredrar *alla* inkommande ärenden, icke blott de lättare, samt att han, beträffande kvalifikationerna, enligt min uppfattning, bör jämföras med de i hovrätterna föredragande fiskalerna. Medan dessa tjänstgöra såsom sådana endast en kort övergångstid och sedermera hava framför sig utsikter till en i allmänhet snabb befordran, är däremot den nu ifrågavarande tjänstemannens befattning av stadigvarande beskaffenhet, och utsikterna till förändring eller förbättring mycket mindre. Det torde böra tilläggas, att just på grund av platsens karaktär att aldrig bliva fullt ordinarie, avlöningen torde böra sättas något högre än för en andra gradens tjänst i allmänhet eller till 6,000 kronor i stället för 5,800 kronor.

Att en höjning av ifrågavarande lön skulle innebära ett av medlen för bortarbetande av arbetsbalansen, synes mig uppenbart. Bestämmas lönen för tjänsten såsom för andra registratörstjänster, kan framdeles icke begäras av tjänsteinnehavaren, att han skall biträda vid utförande av arbete, liggande utanför ramen för en dylik tjänsts verksamhet samt fordrande större kompetens. Med den omfattning, arbetet å justitieombudsmansexpeditionen numera tagit och vilken bäst framgår av de av mig till riksdagens lagutskott överlämnade diarier och register, är det icke begärligt, att arbetet skall kunna utföras med önskvärd skyndsamhet, utan att en rätt så ingående omorganisation av expeditionen verkställas. Ett led i denna förändring utgjorde den förutvarande sekreterartjänstens övergång till en expeditionssekreterartjänst, men en konsekvent genomförd omorganisation måste medföra, att registratörstjänstens höjes till en sekreterartjänst, med vilken förenas själva ansvaret för registratörsgöromålens behöriga utförande. Då emellertid någon egentlig registratörstjänst — likasom förhållandet är å militieombudsmansexpeditionerna — icke med den anordning, som är ämnad att genomföras, vidare skulle finnas, torde benämningen registratör icke vidare behöva ifrågakomma.

Angående vikten av förevarande frågas lyckliga lösning med hänsyn till balansens bortarbetande ansåge sig justitieombudsmannen böra hänvisa till vad första lagutskottets ordförande borgmästaren Pettersson anförde vid frågans behandling i riksdagen.*

Under återopande av det anförda hemställer justitieombudsmannen, att riksdagen måtte fastställa avlöningen för en sekreterare vid justitie-

* Andra kammarens protokoll nr 56, sid. 61—63.

ombudsmansexpeditionen från och med år 1921 till 6,000 kronor, därav 1,800 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna höjas efter 5 år med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

Enligt bankoutskottet tillhandakomna protokollsutdrag hava riksdagens kamrar hänvisat justitieombudsmannens ifrågavarande framställning till utskottet.

Utskottet.

Såsom framgår av justitieombudsmannens ifrågavarande framställning, förelåg till behandling även vid fjolårets riksdag förslag om förändring av den förutvarande registrators- och kanslisttjänsten till en sekreterar- och registratorstjänst med enahanda avlöningsbelopp, som nu föreslås.

Bankoutskottet, som yttrade sig över förslaget, fann detsamma välgrundat och tillstyrkte bifall till detsamma. Vid frågans behandling inom riksdagen framställdes emellertid yrkande, att tjänsten måtte från och med den 1 januari 1920 ombildas till en registrators- och biträdande sekreterartjänst med en avlöning av 4,500 kronor jämte 3 ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor att åtnjutas efter resp. 5, 10 och 15 års tjänstgöring. Detta förslag blev ock efter gemensam votering riksdagens beslut.

Justitieombudsmannen har nu återkommit med sitt förslag om en avlöning av 6,000 kronor och framhåller i avseende härå, hurusom hans förut lämnade redogörelse angående de med ifrågavarande tjänst förenade åligganden ävensom vad som förekom vid frågans behandling inom riksdagen syntes honom innefatta bärande skäl för den föreslagna löneregleringen. Vidare åberopar justitieombudsmannen det förhållandet, att de rena registratorsgöromålen numera faktiskt till största delen utfördes av det å expeditionen anställda kvinnliga skrivbiträdet under registratorns överinseende. Och vad denna tjänsteman angår, hava förhållandena — yttrar justitieombudsmannen — numera utvecklat sig därhän, att hans befattning icke kan anses jämnställd med en registratorstjänst. Han föredrager alla inkommande ärenden, icke blott de lättare, och torde därför snarare kunna jämnställas med de i hovrätterna föredragande fiskalerna. Enligt vad justitieombudsmannen vidare meddelat, plägar denne tjänsteman medfölja justitieombudsmannen på hans inspektionsresor och därvid på ett ganska självständigt sätt biträda honom vid inspektionen.

Av vad justitieombudsmannen i ärendet anfört synes framgå, att den ifrågavarande tjänstemannens verksamhet är av mera kvalificerad art

och lärer under sådana förhållanden en högre avlöning få anses vara av omständigheterna betingad. Såsom justitieombudsmannen framhåller, torde den nya anordningen jämväl kunna bidra till minskande av den å justitieombudsmansexpeditionen förefintliga arbetsbalansen.

Vad nu avlöningen beträffar, har utskottet ansett sig böra stanna vid ett belopp av 5,800 kronor, motsvarande vad en sekreterare i ämbetsverk av den så kallade statskontorstypen uppbar. Härav torde 1,800 kronor få anses motsvara tjänstgöringspenningar, varjämte två ålderstilllägg skulle utgå, vardera å 500 kronor efter resp. 5 och 10 års tjänstgöring. Tjänsten synes hädanefter böra benämnas sekreterartjänst å justitieombudsmannens expedition.

Aberopande vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av justitieombudsmannens förevarande framställning, må medgiva, att från och med år 1921 den nuvarande registrators- och biträdande sekreterarbefattningen å justitieombudsmansexpeditionen ombildas till en sekreterartjänst med en avlöning av 5,800 kronor, därav 1,800 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna höjas efter 5 år med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

Stockholm den 9 mars 1920.

På bankoutskottets vägnar:

Emil Kristensson.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson, Öhngren, Östberg, Johansson* i Friggeråker, *Wigforss, Bondeson* och *Söderbom*.

av andra kammaren: herrar *Kristensson, Gustafsson* i Örebro, *Jonsson* i Gumboda, *Sommelius, Wikström, Bäcklund* och *Lovén*.